

Nagy Zita

## Út a lélek legszéléig

A. Túri Zsuzsa: *Sivatagi szél*

2019 őszének kortárs magyar irodalmi éghajlatát A. Túri Zsuzsa<sup>1</sup> költő, író egy igen-csak meglepő, egzotikus fuvallattal kényeztette legifjabb megmutatkozásával a *Sivatagi szél*<sup>2</sup> című – eddig költőként debütált alkotó ellenére – prózaremekével. A *Befejezetlen szimfónia* (2015)<sup>3</sup>, a *Boszorkánytűkör* (2016)<sup>4</sup> és a *Tűztündértánc* (2017)<sup>5</sup> kötetek tiszta lírahangja most a regény keretein belül kiteljesedve bizonyítja, hogy milyen az, ha – a mai gyakorlattal ellentétben – az írást, bloggerek és egynapos celebek helyett, meghagyjuk a valódi alkotókra. A jelen kiadványa, ahogy két utóbbi kötete is, Köves József, a budapesti K. U. K. Kiadó vezetőjének és csapatának értő oltalmával került megjelenésre. A korábban már bevált együttműködés ismét gyümölcsözőn kamatozott; személyes mércém szerint, A. Túri Zsuzsa írása a modern kor egyik legnehezebb kitételeknek tesz teljes mértékben eleget; egyszerre érték és valódi irodalom, ugyanakkor nem rétegművészet, a „többség” figyelmére is elvitathatatlan joggal pályázhat.

Mindig úgy gondoltam, valami kis betekintést nyújt egy adott könyvespolc tartalma a tulajdonosának jelleméről, mivoltáról, egyfajta közvetett kivonatként, de hasonlóan akár a filmes-zenei gyűjtemények is árulkodók lehetnek. „Az ember az, amit olvas. Az ember az, amit néz” – következtet a Nobel-díjas orosz alkotó, Joszif Brodskij is, ennek értelmében válik még érdekesebbé és – egy jó ideje már – egyben lehangolóvá is például egy könyvesbolt sikerlistás szegmense. Kíváncsi olvasóként reménykedve igyekszünk elcsípni valami jót, amely egyúttal népszerű is, nyugtázva; lám, kell még a nívó is. Olyan, amelyet azért olvas a többség, mert valóban kiváló, nem pedig azért „kiváló”, mert sokan olvassák. Azonban a „köz-ízlés”, mint olyan, egyre inkább egymás antinómiája. Ezekben a furamód bájos-baljós korokban, amikor – a fejlett térségeket tekintve – már nem lőnek ránk minden sarokból, és a „négyes-hatos”<sup>6</sup> közlekedését is

<sup>1</sup> Budapesti születésű, de évtizedek óta Genfben élő magyar író, költő, francia szakos tanár, önálló kiadványai mellett az Agria, A Hetedik, a Kaláka Irodalmi Magazin, az Art’húr Irodalmi Kávéház, a Litera-túra, a Montázs, az Irodalmi Epreskert, a Zürichi Magyar Ház és a GenfHun állandó szerzője

<sup>2</sup> A. Túri Zsuzsa: *Sivatagi szél*, K. U. K. Kiadó, Bp., 2019

<sup>3</sup> A. Túri Zsuzsa: *Befejezetlen szimfónia*, Underground Kiadó Kft., 2015

<sup>4</sup> A. Túri Zsuzsa: *Boszorkánytűkör*, K. U. K. Kiadó, Bp., 2016

<sup>5</sup> A. Túri Zsuzsa: *Tűztündértánc*, K. U. K. Kiadó, 2017

<sup>6</sup> 4-es és 6-os villamos útvonala, Budapest

csak legfeljebb a BKK vagy az utasok szeszélye korlátozza, nem pedig a Dunába robantott hidak elárvult pillérei, talán kicsinyes semmiségnek tűnhet mindez. Nem volt még kor látszólag nyugodtabb, komforttól roskatagabb, a technikai és tudományos fejlődés szélesebb, az emberi psziché azonban máig nehezen megragadható. Ősünk, a *cromagnoni* ember azért élhetett túl a *Neander-völgy*-vel szemben, mert az előbbiek törzsekbe tömörültek, a '90-es években pedig a tudományosan is bizonyított *tükörneuron* idegsejtünkkel vagyunk képesek az empátia mellett az utánzásra is, mindezek a további túlélés feltételei azonban könnyen vesznek negatív irányt.

A *tömegpszichózis*, mint az egyszerre legjobban manipulálható, ugyanakkor kontrollálhatatlan és olykor ijesztő társadalmi jelenség, amely könnyen csap aktív agresszióba, mint oly sok történelmi példa summázza, vagy épp ellenkezőleg, passzív mulasztásba<sup>7</sup> torkollik. Talán nem ismeretlenek a tételek, miszerint, hogy egy propaganda népszerű legyen, a közösség legkevésbé művelt tagjához kell azt igazítani, valamint minél alacsonyabb szintre helyezik annak mércéjét, annál nagyobb az általa megmozgatható tömeg. Mindez igaz még akkor is, ha szépséghibáját – vagy éppen az esetben épp nagyobb súlyát – az adja, hogy a *Mein Kampf*-ban hangzanak el. Az egyéni érzékenységen és ízlésen túl talán ilyen szempontból sem érdemes elbagatellizálni, hogy nem utolsósorban, mit olvasnak, végképp, mit olvasnak sokan. Bár az élet látszólag felértékelődött, annak minősége azonban – a testet-lelket gyógyító kozmetikai, étrendkiegészítő, a kedvező hitel és kihagyhatatlan műszaki cikkeket ajánló reklámok ellenére sem, ahogy az általános élethossz kitolódása sem elég ok arra, hogy jelentéktelenre pazaroljuk azt.

A fentiek fényében kettős öröm lehet A. Túri Zsuzsa könyve. Egyrészt pompás, lélegzetelgátló irodalmi élmény, másrészt azáltal, hogy a témáját tekintve rögtön szimpatikussá válhat a nagyobb olvasóközönség részére is, akár kisebbfajta kultúrákövetként emelhet az általános színvonalon is.

Tudnunk kell, a mai, „kelendő” kulturális vonulatban vannak olyan bizonyos biztos hozzávalók, amelyekből „fogyaszthatóbbá” válik egy-egy mű, amolyan modern kori „vándormotívumok.” Miután a mágikus- és vámpírirodalom<sup>8</sup> évtizedes sikertörténeteket tudhat maga mögött, a határfeleszegető erotikus művek<sup>9</sup> és a valamely súlyos betegség által beárnyékolt fiatalkori szerelmeken alapuló kiadványok unalmas tömkelege<sup>10</sup> mellett egy ideje az olyan hívószavak is a figyelem középpontjában állnak, mint az

<sup>7</sup> Pl. a hírhedt 1964-es Kitty Genovese gyilkossága: a majd fél óráig tartó késelésnek közel 38 szem- és fültanúja volt, azonban segítségnyújtást senki nem kezdeményezett, mind ösztönösen a másikra hárította át annak felelősségét, a bystander-effektus (járókelő-effektus) alapján; minél többen részei egy vészhelyzetnek, annál nagyobb az arra való reakció passzivitása, a reakcióidő kitolódása

<sup>8</sup> Pl. Stephenie Meyer Alkonyat-sorozata

<sup>9</sup> Pl. E.L. James: A szürke ötven árnyalata sorozat

<sup>10</sup> Pl. John Green: Csillagainkban a hiba / Trish Cook: Éjjeli napfény / R. Lippincott – M. Daughtry – T. Iaconis: Két lépés távolság stb.

„utazás” (akár minél egzotikusabb helyszín), a „gasztronómia”, a „magányos, de társát és önmagát, helyét és az élet esszenciáját is kereső felnőtt (általában) női karakter.” Egy pillanatra félretéve a mostanában sokszor hallható genderelmélet háttérhangjait, beláthatjuk, az adott írások célközönsége elsősorban a mai, átlag női olvasó. Talán az egyik legnépszerűbb könyv volt ezen „hasznos hármas” (utazás-étel-nő) vonalán a páratlan nemzetközi sikereket befutó, *Ízek, imák, szerelmek* című Elizabet Gilbert önéletrajzi ihletésű „utazó” regénye, de az úgynevezett „top 10”-ben sorozatosan láthatunk kimondottan a magyar könyvpiacon megjelenő, ilyen jellegű munkákat. Nem titok, a *Sivatagi szél* jéghegycsúcsán is mindhárom „kritérium” megcsillan. A cselekményét igencsak röviden summázva; Anna, az ifjú színésznő az új, boldogabb élet ígéretével tart idősebb szerelmével Svájcba, a férfinak azonban van egy addig nem ismert, agreszív oldala is. Ezért végül a főhősnőt utazásai, élményei (gasztronómiai is!), világ- és önmegismerése, csalódásai és reményei, társkeresései egészen Budapesttől Bécsen és Svájcra át Afrikáig sodorják. A lényegi különbség azonban, hogy az A. Túri Zsuzsa műnek van mélysége, karakterei, és helyzetközlései többretekűek, valóságglátása éles, ebből fakadóan helyzetfestései kontúrosak, párbeszédei pergősen filozofikusak, öni-róniától és keserűdes humortól gazdag, ismeretanyaga széles hatósugarú, cselekményvezetése az érdeklődést fenntartó, leírásai élvezetesek és részletesek, vizuális igénnyel megkomponáltak. Egyszóval; stílusa van, mi több, jól tud írni, mint költő, már tudjuk, s mint most tanúságot tesz, prózaíróként is oda kell rá figyelni. „Egyik-másik művészeti ágban való megmerülése segíti az újabb és újabb alkotások létrejöttét”<sup>11</sup> – ahogy Szokolczay Lajos írja az *Időlámpa* című, összegyűjtött tanulmányokat tartalmazó nagy formátumú munkájában. *Elrejtett arcok*... „az elsősorban festőként ismert Dalí regénye, *Képarchitektúra*, a szélesebb körben irodalmi munkásságáról ismert Kassák festménye, de a végtelenig folytathatnánk a sort. Bár A. Túri Zsuzsa esetében nem egy teljesen más művészeti ágban való megmártózás jön szóba; mégis líráról prózára vált, azonban költőkaraktera jó hasznára van elbeszélésének; végtelen személyes és dallamos hangnem, tömörségében is komplex kifejezőmód, nyelvi virtuozitás jellemzi.

A. Túri Zsuzsa költészete az egyéni, legsajátabb létezésélményt úgy tágítja egyetemessé, hogy játszi könnyedséggel szól bárkihez, s ezt regényében sem adja lejjebb. Személyes hangvétele, a megkapó, egyszerű, de művészién kezelt őszintesége, természetessége affektálásmentesen, közvetlen szólíthat meg bárkit. A fentiekkel kapcsolatban ki kell térni arra is; a regénycím maga is úgymond „közönségbarát”, tömören sejtelmes, a borító pedig Révész Éva Gabriella, számítógépes grafikus ismét telitalálatos, a regénytartalom hangulatához igazodó, egyúttal figyelemfelkeltő remeke.

A regény fülszövege a babitsi állítást akceptálja, miszerint „nem az énekes szüli a dalt, a dal szüli énekesét,” valóban így kell legyen, a pirandellói „szerzőkeresés”<sup>12</sup> szimboli-

<sup>11</sup> Szokolczay Lajos: *Időlámpa* (Összegyűjtött művészeti írások 2011–2013), Ráció, Bp., 2016. (79. o.)

<sup>12</sup> Pirandello: *Hat szerep keres egy szerzőt* című drámája

kus dilemmáján győzedelmeskedve, a *Sivatagi szél* sorai kétségkívül tehetséges szerzőhöz sodródtak. Nyilván nem megítélhető és a mű végső szempontjából lényegtelen is, hogy milyen arányú önéletrajzi elem kaphatott helyet a regényben, nehéz meghatározni, hogy a regényes élet szülte-e kalandos mesélőjét vagy ellenkezőleg, mindenesetre az alkotónak soha nem a szigorúan vett élettényeivel kell elszámolni, sokkal inkább a jellem azokhoz való viszonyával, nem a kívülről befelé áramló, sokkal inkább a belülről kivetődő, a mély lelki történések produktumaival. Akár a végletesség sem lehet ismeretlen, így izzik például szenvedélytől a szinte remeteként élő Emily Dickinson költészete, így hajlik a spleeni melankóliába Byron szenvedélyes élete. Mindenesetre a regény hangvétele személyes hangoltságú, részletező, hajlunk az önéletrajzi élmények aktív, közvetlen közrejátszása felé. A főhős Annának keresztelése is leleményes választás; egyszerű, csupán két betű gyönyörű együtthangzata, mégis hagyományos, gyakori utónév, amely további „előnye”, a legtöbb országban szerepel valamilyen formában, és nem utolsósorban a Zsuzsanna névváltozatnak is tagja.

A regény szerkesztése nem folytonos, hanem dinamikusan váltakozó, akár egy film- vagy zeneművészeti megoldás, akár a szél változó hangjai és irányai. Bevezetés helyett „*prélude*” nyit „*in medias res*”-szerű felütéssel, majd 9 – úgynevezett – „tétellel” váltakoztatja lendületesen a cselekmény helyszínét és idejét, nagyrészt Svájc és Afrika, valamint Anna életének két leginkább meghatározó kapcsolata Miklós és Karl között, és az utóhangban kap elhalkuló, de akár folytatásra nyitott lezárást.

A *Sivatagi szél* művészi hozzáértéssel ábrázolt vándorlásai közben egy intenzíven élt, következtetéseket levonni képes léttapasztalat egy izgalmas, tanulságos „*magánrejtelmekkel teli*”<sup>13</sup>, és akár – sőt nagy valószínűséggel – sokak sorsával is rokonságot mutató világ bontakozik ki. Stílusában egyrészt olyan színvonalas irodalmi hagyományokra emlékeztet, mint például a Jókai Anna, akár a Tormay Cécile-féle, az adott kor ön- és útkereső női aspektusa. Ugyanakkor mindezt az utazás, a „világlátás” ókortól tartó szemlélettágító értékének, a felfedezés kalandjának égisze alá helyezve, de ízig-vérig a jelenkor síkjain megélve és elrendezve azt. Ma szinte minden komplexebb, az individuum kétségei, reményei és csalódásai, legyen akár nő, akár férfi, az utazás már inkább multilét és mindennapi többnyelvűség (az amerikai indiánoknál ennek olyan értéke volt, amelyhez úgy gondolták, biológiailag is több nyelvre lenne szükség), az elvág, a honvágy<sup>14</sup>, a ki- és bevándorlás körforgásai, a kultúrák hétköznapivá vált (szerencsés-szerencsétlen) keveredései.<sup>15</sup>

<sup>13</sup> „Magánrejtelmekkel teli világ.” – állította a neoromantikát képviselő festő, John Craxton (1941), in: Amy Dempsey: A modern művészet története, Képzőművészeti Kiadó 2003., Bp., ford: Szerkes Andrea, Szikra Renáta

<sup>14</sup> „Aki külföldön él, olyan, mint a leszakított virág. Csak szára van, a gyökerei ott maradtak valahol, más földben.” 109

<sup>15</sup> „Egy magyar és egy német, akik franciául és angolul beszélnek egymással – egy arab országban.

A könyv legfőbb érdeme azonban, hogy Anna eseménydús útja során hihetetlenül pontos modern kori láttelepet, a legaktuálisabb társadalmi körképet kapjuk. Az „*igazat mondd, ne csak a valódit*”<sup>16</sup> szövegmain játszva a szerző tehetséggel, kendőzetlenül ábrázolja a valóságot, a bátortalan és szégyenlős szerencsenmosdatásos lelkiismeret helyett, kalandosan viszonyulva mind önmagához, mind a világhoz, sem rosszabbnak, de sem jobbnak nem láttatva azt. Nem odázza el, amit kíváncsiak gyakran, hogy Nyugat-Európának (igen, még Svájcnak is) igencsak vannak árnyoldalai is,<sup>17</sup> hogy például a harmadik világban élő nők hátrányos helyzetének változatlansága miatt részben ők maguk is hibásak,<sup>18</sup> hogy nincs annyi segítség, amely az emberi bigott berögződésekkel fellehetné a harcot<sup>19</sup>, hogy a szerelmi kapcsolatok nem hollywoodi filmek, hogy a család sem mindig biztos pont, hogy kicsit mindig „*mókás dolog az élet* – ahogy a Joseph Conrad-i utazásregénnyel szólva – *könyörtelen logika rejtelmes rendje egy hiábavaló cél érdekében. A legtöbb, amit kaphatunk tőle: önmagunk megismerése.*”<sup>20</sup> Ahogy Anna karaktere is temérdek élménye során leginkább ezzel gazdagodik, és valljuk be, ez sem utolsó.<sup>21</sup>

„*Hiába szereti az ember az otthonát, ragaszkodik az emlékeihez, valahol, a lelke mélyén ott ül az üresség. Az ilyen ember hamar rájön, hogy a legnagyobb szeretetben, a legmélyebb szerelemben is magányos, valamiféle aprócska sziget, melyet idővel elnyel az idő óceánja,...*”<sup>22</sup> „*Tulajdonképpen boldog is lehettem volna, de az ember mindig elégedetlen.*”<sup>23</sup> – a *Sivatagi szél* sorai pontosan ragadják meg a modern világban létező individuuum lelkületét, az általános világérzületre is ráhangolódva, megannyi népszerű

---

Mosolyognom kellett, akárhányszor eszembe jutott.” (8. old.) „Egy nagy bajuszú, kövér török kebabot árult lakókocsiból, egy nagyon sovány olasz pizzaszeleteket kínált bodegából, egy spanyol asszonyosság pedig paellát egy fedett stand mögül.” (124–125. old.)

<sup>16</sup> József Attila: Thomas Mann üdvözlése

<sup>17</sup> „Amit én sokáig a városközpontnak hittem, mivel ott volt a buszunk végállomása, az a kurvanegyed volt, mindennapos késésekkel, dílerekkel, furcsa bárokkal, pezsgő élettel.” (37. old.) „Éppen olyan lepusztult volt, mint Pesten bármelyik lakótelepi ház.” (32. old.)

<sup>18</sup> „De ha akarnám, se tudnám megakadályozni. Nekem is vannak lányaim. Amikor abba a korba értek, hogy le kellett metszeni róluk a felesleget, megjelent nálunk vagy öt öregasszony, s az anyósommal és a feleségemmel együtt elvitték az éppen soros kislányt.” (221. old.)

<sup>19</sup> „Nem kapom el. / Miből gondold? / Allah megvéd. / Komolyan? / Az AIDS-től is.” (250. old.) „De vannak olyan, már fertőzött emberek, akik direkt nem használják, azt mondják, ha ők elkapták, kapja el más is.” (251. old.)

<sup>20</sup> Joseph Conrad: A sötétség mélyén, Alinea Kiadó, 2011. (123. old)

<sup>21</sup> „Nem lehet elintézni annyival, hogy Miklós volt a gonosz és én a jó. Vagy hogy bolond voltam, mert sokáig vele maradtam. Minden kín és keserűség ellenére sokat tanultam...” (347. old.)

<sup>22</sup> 6. old.

<sup>23</sup> 321. old.

alkotással rokon hangulatsíkokon rezonál. „*Áruld el ..., boldog vagy ebben a modern világban? Vagy többre van szükséged? Van valami más, amit keresel? ... Nem fáraszt, hogy próbálsz betölteni az űrt?*”<sup>24</sup> – többek közt így hangzanak egy 2018-as film hatalmas sikereket arató, Oscar-díjjal is jutalmazott duettdalának kezdősorai is.

A regény szereplői a 21. század mindennapi figurái, különböző életkorú, nemű, társadalmi státuszú, szexuális irányultságú, de végképp eltérő nemzetiségű sziluettjeik pedig félreismerhetetlenül a modern kor típusalakjait körvonalazzák, kendőzetlen mutatva be őket és helyzeteiket, az egyéni sorsaikon át hozva közel globális társadalmi, gazdasági kollektív problémákat. A teljesség igénye nélkül, a manapság legtöbb országra jellemző keserűdes „multikulti” szemléletes ábrázolása, de van bohém homoszexuális brazil barát (*Nelson*), kelekötya, lecsúszott, alkoholista lengyel barátnő (*Beata*), a kétes régiségkereskedést vezető vietnámi (*Van Lam Le*), a korábban reményteljes, de HIV-fertőzött és mélyen labilis német–magyar származású barát (*Denis*), mindez Svájc hegyei közt.<sup>25</sup>

Az A. Túri Zsuzsa-történetmesélésnek ezek szerves részeit képezik, de itt meg kell említeni, hogy akarva-akaratlan ez a szereplőgárda is akár figyelmet és közönséget vonzó lehet bizonyos körökben, hiszen néhány túlliberalizált ideológia a „kultúragyártás” terén el is várja a hasonló karaktervilág felépítését („kötelező” színes bőrrű, meleg, női stb. alakok akár indokolatlan szerepeltetését) egy-egy irodalmi, filmes stb. műben. De pszichológiailag is igencsak széles a *Sivatagi szél* kör- és kórképe; a barátokon, ismerősökön túl mind az Anna karakterének saját családjá, mind a férje, Miklós<sup>26</sup> és annak családjá esetében is, de még maga Anna<sup>27</sup> is nagy valószínűséggel megosztó figura lesz. Szimpatikussága, önállósága, kalandvágya, tudása, végtelen érdeklődése, kedvessége, humoros, helyenként ironikus, önironikus hozzáállása<sup>28</sup>, talpraállni és alkalmazkodni képessége mellett sokan nem fogják érteni az őt bántalmazó férjéhez való viszonyát. Mások pedig, sajnos, pont ezért fogják megérteni. A bántalmazó párkapcsolat egy nagyon összetett jelenség mindkét fél részéről, egy kívülálló szemszögéből néha értelmetlen, kiváltképp az elszenvedő fél passzivitása. Még a kriminálpszichológia is rengeteg olyan esetet ismer, ahol a bántalmazott, minden segítség és közreműködés ellenére is, a végsőig visszatér agresszív párjához.<sup>29</sup> Reviczky Gyula így ír az *Apai*

<sup>24</sup> A Star Is Born (2018), *Shallow* című dal (Lady Gaga, Bradley Cooper)

<sup>25</sup> „Nézd, ez (Karl) egy nagyon rendes srác. Nem olyan beteg lelkű, mint Nicolas (Miklós). Nem meleg, mint én. Nem is öngyilkosjelölt, mint Denis.”

<sup>26</sup> „Én ugyanúgy szenvedek magamtól, mint te tőlem.” (346. old.)

<sup>27</sup> „...az ember időnként önmaga ellenségeként cselekszik. Fájdalmat okoz magának, mintha ettől tisztábban láthatna. Súlyos köveket vesz a hátára, hogy súlya legyen az életének, és egyfajta célja nemesüljön az, hogy cipeli.” (187. old.)

<sup>28</sup> „...mindig úgy öltözködtem, mint akit Woodstockból szalajtottak” (155. o.)

<sup>29</sup> „Nem ismertem magamra. Hogy viselhettem el mindezt?” (56. old.) „Nem tudtam, szeretem-e még, de próbáltam magamnak bebeszélni, hogy igen.” (122. old.) „Nem félttem, inkább sajnál-

örökség átdolgozott kiadásának előszavában, amikor főhősének (Fejérházy Tibornak) egyesek által kifogásolt jellemhibáit védi: „*Inkább a tárgyilagosság lebegvén szemeim előtt, be akartam mutatni... anélkül, hogy idegen vonások becsempészése, nem az adott tényezőkből folyó helyzetek teremtése által pszichológiátlan szánalmat ébresszek iránta. Így kérem... értelmezni. Nem kér ő részvétet, csak igazságot – s azt kap is*”<sup>30</sup> – és talán Anna karakterét is ezzel a bölcs tisztességgel érdemes vizsgálni.

A *Sivatagi szél* széles spektumú, társadalom- és világképe, változatos alakjai a Svédországban élő, kortárs író, költő, Lipcsey Emőke pár évvel ezelőtti, *A vadnyúl bukfencet vet*<sup>31</sup> című remekével is rokonítható.

Komolysága, súlyossága ellenére a *Sivatagi szél* egy kellemes földrajzi, gasztronómiai, kulturális kalandozás. Közvetlen, néhol a hétköznapi élőbeszéd durvaságával is kezelt párbeszédes formák, az érdekességekkel tűzdelt monologikus kikacsintások, a sokak által is ismerős zenék, filmek, könyvek, konkrét helyek (terek, éttermek, szállók, utcák stb.) említése még közelebbé, nekünk szólóvá teszi Anna történetét. Letehetetlen, egy szusszal átolvasni kívánt, ajánlott olvasmány lehet, amelynek sorai és sorsai közt óhatatlan, hogy ne találjunk számunkra ismerőset, vagy helyenként akár kicsit önmagunkra is bennük.

A *Boszorkánytűkőr* kötet *Rövid*<sup>32</sup> című verse pedig akár egy szép, hozzáillő, véletlen lírai előzmény, ekképpen sejtetik a *Sivatagi szél* hangulatát is:

*Sárga nyárban, ezüst télben,  
Napsütésben, jégverésben,  
Hóviharban, fagyba zártan,  
Úton voltam, mégis vártam.*

*Csipkés télben, tüzes nyárban,  
Jártam száz ország porában,  
Megtisztultan, csendbe zártan,  
Csupaszon hazataláltam.*<sup>33</sup>

(K.U.K. Könyvkiadó, Budapest, 2019)

---

tam.” (191. old.) „Nehéz is megérteni. Ha nem velem történne, el sem hinném.” (203. old.) „Nelson és Beata szerint nem voltam normális, hogy visszatértem Miklóshoz.” (274. old.)

<sup>30</sup> Reviczky Gyula: Apai örökség

<sup>31</sup> Lipcsey Emőke: *A vadnyúl bukfencet vet*, Kortárs Könyvkiadó, Bp., 2017.

<sup>32</sup> 46. old.

<sup>33</sup> „Sok idő után először éreztem úgy, hogy tartozom valahová...” (263. old.)